

Ornament va naqshlar orqali talabalarning badiiy kompetensiyalarini shakllantirish

Aslonova Navro‘za Hoshim qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Anatatsiya: Loyiha asosidagi o‘qitish naqqoshlik fanini o‘qitishda talabalarning ijodkorlik salohiyatini oshirishning samarali usullaridan biridir. Ushbu yondashuv talabalarga mustaqil ijodiy loyihalar yaratish, turli dekorativ va ornament elementlarini qo‘llash, hamda o‘zlashtirilgan bilimlarni amalda qo‘llash imkonini beradi. Mazkur maqolada loyiha asosidagi o‘qitishning pedagogik metodikasi, uning talabalarning ijodiy faolligiga ta’siri, shuningdek, o‘quv jarayonida amalga oshiriladigan amaliy qadamlar tahlil qilinadi. Loyiha yondashuvi orqali talabalarda estetik qaror qabul qilish, rang va kompozitsiya uyg‘unligini tushunish, shuningdek, ijodiy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: Naqqoshlik, Loyiha asosidagi o‘qitish, Ijodkorlik faoliyati, Talabalar, Pedagogik metodika, Ornament, Kompozitsiya, Rang uyg‘unligi

Naqqoshlik fani talabalarda badiiy did, estetik qaror qabul qilish va ijodiy faollikni shakllantirishga xizmat qiluvchi asosiy san’at fanlaridan biridir. An’anaviy dars usullari ko‘pincha ma’ruza, namuna va amaliy mashqlar bilan cheklanadi, bu esa talabalarning ijodiy salohiyatini to‘liq rivojlantirishga yetarli imkoniyat bermaydi. Shu sababli, loyiha asosidagi o‘qitish yondashuvi naqqoshlik fanida keng qo‘llanilmoqda.

Loyiha asosidagi o‘qitish talabalarga mustaqil ijodiy loyihalarni rejalashtirish, dekorativ va ornament elementlarini yaratish va amaliyotda qo‘llash imkonini beradi. Bu yondashuv o‘quvchilarning ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish va tanqidiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, loyiha asosidagi metodika talabalarning individual va guruhdagi ishlash ko‘nikmalarini oshiradi, hamkorlik va kommunikatsiya qobiliyatini shakllantiradi.

Mazkur maqolada loyiha asosidagi o‘qitishning naqqoshlik fanidagi pedagogik metodikasi, talabalarning ijodiy faolligini oshirish yo‘llari va amaliy misollar tahlil qilinadi. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi — naqqoshlik darslarida talabalarning

ijodkorlik salohiyatini rivojlantirishda loyiha yondashuvining samaradorligini aniqlash va metodik tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Naqqoshlik fanini o'qitish jarayonida talabalarning ijodkorlik faoliyatini rivojlantirish zamonaviy pedagogik jarayonda muhim ahamiyatga ega. An'anaviy metodlar ko'pincha ma'ruza, namuna va amaliy mashqlar bilan cheklanadi, bu esa talabalarning ijodiy salohiyatini to'liq rivojlantirish imkoniyatini bermaydi. Shu sababli loyiha asosidagi o'qitish yondashuvi naqqoshlik fanida keng qo'llanilmoqda. Ushbu metodika talabalarga mustaqil ijodiy loyihalar yaratish, turli dekorativ va ornament elementlarini qo'llash, shuningdek, o'zlashtirilgan bilimlarni amalda qo'llash imkonini beradi.

Loyiha asosidagi o'qitish pedagogik nuqtai nazardan talabalarni faol ishtirokga jalb qiladi. Talabalar loyiha mavzusini tanlash, uni rejalashtirish, amaliyotda bajarish va yakuniy natijani taqdim etish jarayonida faol bo'lishadi. Bu esa ularning mas'uliyat hissini kuchaytiradi, ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Talabalar loyiha davomida turli texnik va badiiy elementlarni sinab ko'radilar, rang uyg'unligini, kompozitsiyani va dekorativ naqshlarni yaratishni amalda o'rganadilar.

Naqqoshlik darslarida loyiha yondashuvining afzalliklaridan biri shundaki, talabalar mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga o'rgatiladi. Ular turli variantlarni sinab ko'rib, o'z ijodiy yechimlarini topadilar. Ushbu jarayon ijodkorlik faolligini oshiradi va talabalarda mustaqil ishlash, muammolarni tahlil qilish hamda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, loyiha asosidagi yondashuv talabalarning individual imkoniyatlarini hisobga oladi va har bir talabanning o'ziga xos ijodiy salohiyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Loyiha asosidagi o'qitish nafaqat individual, balki guruhdagi ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Talabalar loyihalarni jamoa bo'lib bajarish jarayonida hamkorlik qiladi, o'zaro fikr almashadi va bir-birining ishini baholash orqali ijodiy muloqot ko'nikmalarini oshiradi. Bu esa ularni kelajakda professional muhitda ham samarali ishlashga tayyorlaydi. Guruh ishlari talabalarda mas'uliyat hissini kuchaytiradi, ularning kommunikatsiya va liderlik ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, ijodiy qarorlar qabul qilishda turli nuqtai nazarlarni hisobga olishga o'rgatadi.

Naqqoshlik fanida loyiha asosida o'qitishning yana bir afzalligi – o'quv jarayonini shaxsiylashtirish imkoniyati. Har bir talaba o'zining qiziqishi, qobiliyati va malakasiga mos loyiha mavzusini tanlay oladi. Bu esa ta'lim jarayonini qiziqarli va motivatsion qiladi, talabaning faolligi va ishtiyoqini oshiradi. Shu bilan birga, raqamli vositalar va interaktiv dasturlar yordamida talabalar turli rang, kompozitsiya va ornament variantlarini sinab ko'rishlari, o'z ijodiy qarorlarini real vaqt rejimida kuzatishlari mumkin. Bu jarayon ularning texnik ko'nikmalarini ham mustahkamlaydi.

Loyiha asosidagi yondashuv talabalarda ijodiy qaror qabul qilishni rivojlantiradi. Ular rang uyg'unligi, kompozitsiya va naqshlarni amalda sinab ko'radilar, yangi variantlarni yaratadilar va o'z ishlarini takomillashtiradilar. Bu jarayon ijodkorlik faolligini oshiradi, talabalarda mustaqil fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, loyiha asosidagi metodika talabalarning motivatsiyasini oshiradi, ular darsga faolroq jalb qilinadi va o'z ijodiy g'oyalarini erkin ifoda etadi.

Naqqoshlik fanida loyiha asosida o'qitishning samarali amalga oshirilishi uchun o'qituvchi ham metodik jihatdan tayyor bo'lishi kerak. O'qituvchi loyiha mavzusini tanlash, talabalarga amaliy yo'riqnomalar berish, ularni motivatsiya qilish va natijalarni baholash jarayonlarini tashkil qiladi. Shu bilan birga, o'qituvchi talabalarni ijodiy qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi, ular bilan konstruktiv fikr almashadi va ijodiy jarayonni boshqaradi.

Amaliyotda loyiha asosidagi yondashuv turli metodlar va vositalarni o'z ichiga oladi. Masalan, talabalarga rang, kompozitsiya va naqshlarni sinab ko'rish uchun interaktiv grafik dasturlarni qo'llash, tayyor ishlarni virtual galereyalarda namoyish qilish, shuningdek, guruh loyihalarini tashkil etish orqali ijodiy faoliyatni rag'batlantirish mumkin. Ushbu metodlar talabalarda estetik qaror qabul qilish, ijodiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, ularning badiiy didini shakllantiradi.

Natijada, loyiha asosidagi o'qitish naqqoshlik fanida talabalarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Bu yondashuv talabalarni mustaqil ijodiy faoliyatga jalb qiladi, ularning individual va guruhdagi ishlash ko'nikmalarini oshiradi, ijodiy fikrlash va tanqidiy qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, loyiha asosida o'qitish talabalarning motivatsiyasini

oshiradi, ularni o'z ishlariga mas'uliyat bilan yondashishga undaydi va ijodiy salohiyatini maksimal darajada namoyon etishga imkon beradi.

Loyiha asosidagi o'qitish naqqoshlik fanida talabalarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantirishda samarali metodik yondashuv hisoblanadi. Ushbu yondashuv talabalarning individual va guruhdagi ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, ijodiy fikrlash, tanqidiy qaror qabul qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini oshiradi.

Talabalar loyiha davomida turli dekorativ elementlar va ornamentlar bilan ishlash, rang va kompozitsiya uyg'unligini amalda qo'llash, shuningdek, o'z ijodiy qarorlarini namoyish etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, loyiha yondashuvi talabalarning motivatsiyasini oshiradi, ularni darsga faol jalb qiladi va ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantirishga yordam beradi.

Naqqoshlik fanida loyiha asosida o'qitishning samarali ishlashi uchun o'qituvchi metodik jihatdan tayyor bo'lishi, loyiha jarayonini boshqarishi va talabalarning ijodiy faolligini rag'batlantirishi muhimdir. Shu tarzda talabalarda mustaqil ishlash ko'nikmalari, ijodiy qaror qabul qilish va estetik did rivojlantiriladi.

Kelajakda loyiha asosidagi yondashuvni yanada kengaytirish, raqamli platformalar va interaktiv vositalardan foydalanish, shuningdek, talabalarning ijodkorlik faoliyatini baholash va qo'llab-quvvatlash bo'yicha yangi metodik tavsiyalar ishlab chiqish tavsiya etiladi.

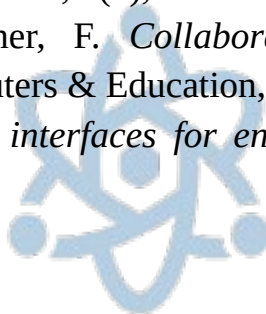
Adabiyotlar

1. Shavdirov S. A. *Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti*. Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka, 2017, №2, s. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons*. Eastern European Scientific Journal, 2017, №1, s. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region*. E3S Web of Conferences, 2024, 587:02016.
4. Shavdirov S. *Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology*. AIP Conference Proceedings, 2025, 3268(1):070035.
5. Shavdirov S. A. *Ўquvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari*. Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan), 2017, №6, s. 15–21.

6. Shovdirov S. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari*. Inter Education & Global Study, 2024, №1, s. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students*. Science and Innovation, 2023, 2(B10), s. 192–198.
8. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts*. International Journal on Integrated Education, 2023, 4(3), s. 60–66.
9. Kollar, I., & Fischer, F. *Collaborative learning and technology: Mechanisms and methods*. Computers & Education, 2010, 55(4), s. 1336–1347.
10. Dede, C. *Immersive interfaces for engagement and learning*. Science, 2009, 323(5910), s. 66–69.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

